

ULUSLARARASI İLİŞKİLER KAVRAMLARI

Elif Mısra GÖNEN*

Siyaset

Hükûmet etme sanatı olan siyaset, lisanlardaki en yüklü kavramlardan birisi; binlerce yıldır tartışılıyor ve yorumlanıyor. Siyaset biliminin babası olan Aristoteles'e göre iyi yaşama ulaşmanın tek mümkünatı siyaset iledir ve bu sebeple siyaset, en yüce sanattır. Siyaseti “yüce bir sanat” olarak kabul eden filozoflar olduğu gibi siyasete pejoratif perspektifle bakan filozoflar da olmuştur: Karl Marx ve Engels, siyaseti, burjuvanın proleteriyaya baskı uygulama aracı olarak; 19. yüzyıl ABD tarihçisi Henry Adams ise siyaseti, “nefretin sistematik örgütlenmesi” olarak tanımladı. Binlerce yıldır çeşitli yorumlarla ifade edilen, entelektüel sorgulamanın en kadim alanlarından birisi olan siyaset yorumlarından en çok takdir gören yorum ise siyasetin yüce bir sanat olduğu yorumudur. Yeryüzünde siyasetten münezzehe hiçbir iş ve mesele olmadığını kabul edersek, Aristo'nun yorumu mihenk taşımız olacaktır.

İktidar

Etimolojik anlamıyla iktidar, “muktedir olmak” anlamına gelen Latince “potere” kelimesinden gelir; sözlük anlamıyla “bir işi yapabilme gücü, erk” şeklinde tanımlansa da en genel geçer tanımı “siyasi kudret” şeklindedir. İktidar, yönetim yeteneğine sahip kişi ya da kişilerden oluşur. Max Weber iktidar kavramını şu şekilde yorumlar: İktidar, sosyal ilişkiler çerçevesi içinde bir iradenin, ona karşı gelinmesi halinde dahi yürütülebilmesidir. Başkalarına yön verebilme gücü olarak tanımlanan iktidar kavramının en geniş kullanım alanı siyaset ve uluslararası ilişkiler olsa da bu alanlarla sınırlı değildir. Örneğin, bir işyerindeki müdürün astlarına söz geçirmesi, komutanın erlere emir vermesi vb. münasebetler birer iktidar örneğidir.

İdeoloji

İdeoloji, siyasi, içtimai, hukuki, felsefi, dini bir öğreti oluşturan; kişi, kişiler veya kurumların eylemlerine yön veren düşünceler bütünüdür. Siyasette, siyasaların çoğunluğunda, kişilerarası ve kurumlar arası münasebetlerin çoğunda izlenecek olan yolu tayin etmesi sebebiyle ayrı bir ehemmiyete sahiptir. Mevcut düzeni daha ileriye/geriye taşımak, değiştirmek veya yıkmak gibi emellerden, düşüncelerden tezahür eden ideolojiler, bu emelleri taşıyan kişilerin kılavuz görevini üstlenmektedir. Yapılacak devrimler, yenileşme, eskiye dönme gibi ülkülerin sistematik bir fikir haline getirilmesi, ideolojiyi oluşturur.

Demokrasi

Demokrasi kavramı, Yunanca “demos” ve “kratos” sözcüklerinden türetilmiştir, “Halk tarafından yönetim” manasını taşır. Demokrasi, yoksulların ve dezavantajlı grupların da yönetimde etkili olabildiği bir sistemdir. Bu sistemde azınlık olmak bir zarar getirmediği gibi çoğunluk olmak da bir kâr getirmez. Toplumsal eşitsizlikleri yok etmeyi, refahı ve yeniden dağıtımını amaçlar. Demokrasinin en temel ilkelerinden birisi, siyasal eşitlik ilkesidir; siyasi iktidarın eşit bir şekilde dağıtılması gerektiği anlayışıdır. Demokraside, vatandaşlar devlet politikasını belirlemede eşit hakka sahiptir. Vatandaşların temel hak ve hürriyetleri anayasa ile güvence altına alınmış, devlet de sınırlandırılmıştır. Devlet sınırlandırılarak, yönetimin bir despotizme dönüşmesi engellenmiştir.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Birinci Sınıf Öğrencisi